

atravesado por
unha patria
(Lupe Gómez Arto, *Pornografía*, 1995)

The woman is
a crystal
pierced through
by a fatherland.
(Tradución ao inglés de Anne Le Marquand
Hartigan)

Diego MUÑOZ CARROBLES

SOLLEIRO, Samuel (2012): *Gran tiburón branco*.
Vigo: Xerais, 165 pp.

Samuel Solleiro volve darnos unha labazada posmoderna en cada un dos relatos curtos que compoñen esta compilación perfectamente fiada. Terceiro libro destas características do escritor de Tui, que xa fora publicado por Xerais no 2001, con só (ou os suficientes) dezanove anos baixo un título que non deixou indiferente a ninguén: *Elexías a Deus e ao Diaño*, pasando por *Dz ou o libro do esperma*; ata atoar o panorama literario con *Gran tiburón branco*. Unha gran declaración de intencións na contracapa: un resumo estrañamente esclarecedor e atraente; sen esquecer unha portada que tampouco deixa indiferente, composta por un cadáver flotando nun río. O simple feito da recepción do libro xa é todo un descubrimento.

No interior cinco relatos e cinco narradores que se ven na obriga de contar ese pequeno anaco dunha vida entre a marabilla da realidade esquizofrénica actual e o subterfuxio revelador da poderosa ficción. Unha combinación efectiva, onde se deixa rastrexar a frustración do escritor e as reflexións que levan a esa figura narcisista do que escribe e, cando resulta ser mellor, do que se deixa escribir a si mesmo. O propio Solleiro é un personaxe que deixa unha pegada e despois rescata o seu protagonismo natural na “Nota editorial”. Un proceso que se deixa sen pechar, coma se fose o cadáver da portada aberto en canal para a súa autopsia, e que se cerra cunha cadea de fotografías do propio autor durante, supoñemos, o seu proceso de auto-exploración para chegar ao remate desta compilación de relatos, tan distintos e tan relacionados. Unha estrutura onde se deixan ver tódolos artificios da propia escritura na que, maxistralmente, a pesar disto, o pacto de ficción non se rompe.

Tódolos protagonistas gardan puntos de unión. Son seres atrapados no seu propio destino: tanto no seu propio mundo ficcional como na propia narración que se nos ofrece núa, sincera e directa. “A min non me facía moita graza e preguntáballe a Seisdedos por que escribir era igual que matar e el respondía que porque as dúas cousas se fan con bisturí” (p. 81).

As reflexións metafísicas dos narradores e, asemade, protagonistas, ás veces sen nome, transcenden do papel. Así, no relato que dá título ao libro, temos a protagonista que pensa: “Matthew pecha a billa antes de que eu pense que toda a miña vida é o simulacro dunha vida” (p. 22). Personaxes solitarios, perdidos na súa propia existencia, da que teñen tantas dúbidas. Un mundo sórdido que os engule e, ás veces, cúspeos sen compaixón. As comparacións entre a vida real e a ficcional son constantes, máis se cabe no relato “As putas motos”, onde a narradora é xustamente unha escritora, que ten que descubrir os límites a base de balazos moi reais: “Pero non, non hai capítulos, teño que ser seria, isto é a vida, non unha novela, e non teño dereito a disfrazar de capítulos a transicións causais entre tantas cousas que non quero lembrar” (p. 85).

Deste xeito, cada camiño que toman os relatos é un descubrimento sen censuras. Unha mostra de existencialismos, de soños sen realizar, masturbacións turbadoras e morte. Miserias moi humanas, como a cuestión da fidelidade como valor en alza, a hipocrísia, os prexuízos ou a individualidade.

A fin do mundo asoma por cada recuncho destas historias cheas de decepcións, de soños sen cumprir e de heroes derrotados que se resisten a cumprir coas obrigas da idade adulta. Un mundo inzado de novas tecnoloxías que, lonxe de axudar, acentúan máis todas esas dúbidas existenciais. Unha realidade virtual, a nosa, máis achegada á novela que á realidade. “A vida é unha puta merda”, cuspe o narrador de “Soñou que eu era un cabalo” despois de exacular, un home que sentiu máis a morte de Michael Jackson ca do seu propio sogro. Unha incapacidade emocional que latexa en tódalas historias dun xeito ou outro, unido a unha preguiza derivada dunha vida que nos presenta tantas facilidades, que fai da existencia unha complexa trampa de eterna insatisfacción. Un pracer posmoderno,

de retrato sórdido dunha sociedade viciada coa espada de Damocles sempre afiada, prometéndolle a apocalipse.

Despois de distintas localizacións turísticas, e nalgúns casos unha crítica directa á concepción de viaxe coma unha experiencia pouco orixinal, chegamos a Tui: un destino meridional a finais dos anos noventa onde a auga se estanca, o sol aperta no verán e semella non pasar nada. Vemos a un Solleiro novo, ansioso de aventuras. E é cando o narrador e os seus amigos encontran o cadáver que aparece na capa no río. Un portugués flotando, ao que se achegan con máis curiosidade que respecto. Tócano, obsérvano, filmano. Una metáfora de moita da literatura posmoderna: desacougante, ás veces noxenta e terriblemente atraente. Un espectáculo morboso do que non podes aparta-los ollos.

Os personaxes deste último relato (“Guerra Civil”) teñen unha asociación luminosa deste tema da parte máis recalcitrante da nosa historia recente: facer unha película porno ambientada na Guerra Civil española. O narrador mesmo acepta a delirante idea: “Escribo antes de pensar. Primeiro escribo, despois penso. Ás veces penso” (p. 134). Unha xenialidade que non é exclusiva deste último relato que ben podía ser o primeiro, pero que deixa un pouso distinto. Un pouso próximo en quilómetros e en sentimentos. Un ambiente provinciano, onde xurdían moitas ideas e poucas se levaban a cabo. Un aire irrespirable onde só cabían as ansias de saír e, precisamente, onde a literatura axudaba a conseguilo. Precisamente preséntase esta involución temporal para ver ese cambio, xa que nos encontramos nun mundo *hipermediatizado* onde parece que o que non se ve ou se conta, nin pasou nin existe no presente. Un contexto que, segundo o autor, impídenos ser adultos (p. 142) e que traslada á propia madurez do escritor que loita consigo mesmo para non acabar xunto coa súa obra nunha papeleira noxenta.

Ante estas historias, por chamarlles dalgunha maneira a semellantes catálogos de violencia e

horror, decátase calquera de que Samuel Solleiro, sen dúbida atormentado polos seus problemas extraliterarios, fosen o que fosen, dedicábase nos últimos tempos a boicotear o pouco que escribía. (p. 143)

E todo iso conségueo sen tan sequera unha soa liña de diálogo. Pero ti, como lector, telos diante. O narrador en primeira persoa ten suficiente dominio da súa propia historia que non se precisa máis que o seu torrente pensativo. Pero non por iso o autor renuncia a presentar esas “entrelíñas” como maneira de ler o que xa che pareceu escoitar na recreación mental dos cinco relatos. Desde xeito, presenta unha escolma posterior con fragmentos deses diálogos do que: “Por abreviar, chamaremos libro” (p. 144); ou tamén poderíamos nomear como escolma da destrución máis construtiva que puido escribir o autor.

Unha vida sen sentido que busca o seu na ficción: “O tempo pasa seguido. E non hai nada no final” (p. 152). Un deus moito máis ficcional do que a súa suposta creación, que define como “alguén cunha enorme aspiradora (...) e nós fósomos faragullas” (p. 153). A mesma sensación de verse engulido por una obra literaria.

Tiburón ou maragota?, pregúntase a protagonista do primeiro relato, quen se debate entre o seu marido aburrido e un amante fogoso. O medo ó cambio, o goce do presente e os praceres carnaís. Que temos entre as mans? Pois un “Gran tiburón branco”. Un exemplar maxestoso e fero. Unha morea de dúbidas feitas arte.

—Sabe? Creo que hai un nome para o que vostede está a facer: literatura

—Literatura?

—Literatura.

—Pfff. (pp. 160-161)

Unha palabra que, por moito que a escribas ou a leas, é un misterio tan, ou máis grande, no mundo real ó que fai referencia.

Vanasa RODRÍGUEZ TEMBRÁS